

Course of study (code) / Назва дисципліни (шифр)	Програма вступного фахового випробування для вступників на освітній ступінь «магістр» (ВФВМ072)	
Academic year / Навчальний рік - Семестр	2022 рік	
Course of study / Назва спеціальності	072 Фінанси, банківська справа та страхування	
Educational program / Освітня програма Education - ECTS / Рівень Status / Статус Learning language / Мова навчання	«Фінанси, банківська справа та страхування» Перший (бакалаврський) рівень Обов'язкова Українська	
Author / Укладач	<p>Волошанюк Наталя Володимирівна, кандидат економічних наук, доцент, Державний університет економіки і технологій, e-mail: voloshanyk_nv@kneu.dp.ua, http://orcid.org/0000-0002-3436-2400 моб. +380963641599</p> <p>Ізмайлова Наталія Вадимівна, кандидат економічних наук, доцент Державний університет економіки і технологій e-mail: izmaylova_nv@kneu.dp.ua, https://orcid.org/0000-0002-9684-0279 моб. +380966726022</p> <p>Супрун Анатолій Анатолійович, кандидат економічних наук, доцент, Державний університет економіки і технологій, e-mail: suprun_aa@kneu.dp.ua, http://orcid.org/0000-0003-4985-7673 моб. +380984241245</p> <p>Васильчук Ірина Петрівна, доктор економічних наук, професор, Державний університет економіки і технологій, e-mail: vasylychuk_ip@duet.edu.ua, http://orcid.org/0000-0002-7872-2738 моб. +380679560889</p> <p>Смирна Ольга Володимирівна, кандидат економічних наук, Державний університет економіки і технологій, e-mail: smyrna_ov@duet.edu.ua, http://orcid.org/0000-0001-9463-0991 моб.+380974176094</p>	
Консультації	вт, 14.00-15.00	

A. OBJECTIVE OF THE SUBJECT / МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ ДЛЯ ВСТУПНИКІВ НА ОСВІТНІЙ СТУПІНЬ МАГІСТРА

Мета фахового випробування – виявлення рівня базової професійної підготовки та відбір претендентів до навчання за рівнем вищої освіти «магістр» згідно вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики «бакалавр» зі спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування».

Завдання фахового випробування – встановлення фактичної відповідності рівня підготовки вступника вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики бакалавра зі спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування».

B. SUBJECT PROGRAM / ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІН

Дисципліна «Фінанси»

Тема 1. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів

Предмет і метод науки про фінанси. Об'єктивні передумови виникнення фінансів. Специфічні ознаки фінансів, їх суспільне призначення. Фінансові категорії як форма наукового пізнання сутності фінансових відносин. Фінансова наука як економічний аналіз діяльності держави. Взаємозв'язок фінансів з іншими вартісними категоріями. Фінансові ресурси як матеріальні носії фінансових відносин. Склад і особливості формування централізованих і децентралізованих фінансових ресурсів. Фінансові резерви.

Тема 2. Генезис і еволюція фінансів

Суспільний розподіл праці. Розвиток товарного виробництва та його вплив на фінансові відносини. Розвиток грошового господарства: формування та використання основних функцій грошей. Зміна суспільних формацій та демократизація суспільства у контексті фінансових відносин. Укріплення централізованої держави – провідника економічних інтересів та забезпечення системи законодавчих та правових норм (перерозподіл засобів). Утворення сучасної фінансової системи: суб'єкти та об'єкти, структура за сферами застосування: державна, міжнародна, фінанси підприємств і організацій. Фінансова система України, принципи побудови.

Тема 3. Становлення та розвиток фінансової науки

Фінансова наука про державу. Камералісти та систематизація аналізу державного господарства. Класична політична економія. Неокласична політекономія. Італійська школа фінансової науки. Принцип еквівалентності. Принцип податкової платоспроможності. Інституціональна симетрія. Кейнсіанська революція. Теорія трудової вартості. Теорія граничної корисності. Зовнішні ефекти та суспільні блага. Дослідники в області фінансової науки.

Тема 4. Фінансове право та фінансова політика

Фінансова політика – складова частина економічної і соціальної політики держави. Стратегія і тактика

фінансової політики. Фінансовий механізм як сукупність форм і методів організації фінансових відносин. Фінансове планування: суть, принципи, методи, завдання. Управління фінансами, об'єкти і суб'єкти. Центральний апарат Міністерства фінансів України в управлінні фінансами. Роль місцевих фінансових органів в управлінні фінансами. Фінансовий контроль: сутність та призначення. Види, форми і методи фінансового контролю. Суб'єкти фінансового контролю в Україні. Шляхи підвищення дієвості фінансового контролю. Правове регулювання фінансових відносин. Фінансове право. Розвиток фінансового законодавства в Україні.

Тема 5. Податки. Податкова система.

Суть і функції податків. Класифікація податків, її ознаки. Податкова політика: поняття та її принципи. Фактори, що визначають напрямки і характер податкової політики. Податкова політика України в сучасних умовах. Види податків і форми оподаткування. Пряме і майнове оподаткування в Україні. Система непрямого оподаткування в Україні. Система місцевого оподаткування в Україні.

Тема 6. Бюджет. Бюджетна система.

Місце і значення бюджету в загальній системі фінансових відносин. Бюджетний механізм фінансового регулювання. Функції бюджету та їх зв'язок з функціями фінансів.

Поняття бюджетної системи. Розподіл доходів і видатків між ланками бюджетної системи. Бюджетний устрій. Бюджетне регулювання. Бюджетне планування і прогнозування. Бюджетне право. Бюджетний процес і його основні елементи. Бюджетний контроль. Державний бюджет – основний фінансовий план країни. Економічна сутність доходів і видатків бюджету, їх класифікація. Форми прояву доходів і видатків, їх матеріальне втілення. Форми і методи мобілізації грошових коштів до бюджету. Видатки державного бюджету. Основні напрямки використання бюджетних коштів. Принципи бюджетного фінансування.

Тема 7. Бюджетний дефіцит

Бюджетний дефіцит. Поняття і причини виникнення. Класифікація бюджетного дефіциту залежно від виду. Проблеми скорочення і можливі джерела покриття. Методи фінансування дефіциту бюджету. Основні форми бюджетного профіциту. Збалансування бюджету: три основні концепції.

Тема 8. Державний кредит

Економічна суть державного кредиту, його роль в формуванні додаткових фінансових ресурсів держави і покритті бюджетного дефіциту. Відмінність державного кредиту від банківського. Види державного кредиту. Державний борг. Капітальний і поточний державний борг. Причини і наслідки зростання державного боргу. Джерела погашення державного боргу. Економічні та соціальні наслідки державного боргу.

Форми внутрішнього державного кредиту. Державні позики, їх види. Використання державою частини банківського державного кредиту. Залучення коштів ощадними установами. Грошові лотереї. Форми зовнішнього державного кредиту. Державні зовнішні позики. Позики міжнародних фінансових органів.

Тема 9. Місцеві фінанси. Бюджетний федералізм і фінансове вирівнювання

Сутність та призначення місцевих фінансів. Місцеві фінансові ресурси: їх склад і роль в здійсненні політики зміцнення економічної самостійності адміністративно-територіальних формувань в умовах ринкових відносин.

Місцеві бюджети як фінансова база місцевого самоврядування. Структура доходної частини місцевих бюджетів. Соціальна спрямованість видаткової частини місцевих бюджетів. Бюджетний федералізм. Позабюджетні кошти й валютні фонди місцевих органів самоврядування, їх значення у формуванні фінансових ресурсів регіону. Джерела надходжень і основні напрямки використання. Проблеми фінансів місцевого і регіонального самоврядування. Розв'язання фінансових проблем регіонального самоврядування в Україні.

Тема 10. Соціальні позабюджетні фонди

Сутність та загальна характеристика фондів цільового призначення. Пенсійний фонд України. Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності. Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття. Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань. Фонд Чорнобиля. Державний фонд охорони навколишнього середовища.

Тема 11. Фінанси суб'єктів господарювання

Сутність фінансів підприємницьких структур, їх функції і основи організації. Грошові надходження підприємств, їх склад, економічна характеристика і класифікація. Формування фінансового результату діяльності підприємств. Особливості фінансових відносин на підприємствах різних форм власності і господарювання.

Тема 12. Фінанси домогосподарств

Поняття фінансів домогосподарств та їх роль у розподілі фінансових ресурсів. Особливості організації та складові фінансів домогосподарств. Фінанси домогосподарств у країнах з розвинутою ринковою економікою. Вплив оподаткування на фінансовий стан домогосподарств.

Тема 13. Страхування і страховий ринок

Економічна необхідність і роль страхування в забезпеченні безперервного суспільного виробництва.

Особливості фінансових відносин у сфері страхування. Класифікація основних форм страхової діяльності. Функції страхування. Поняття страхового ринку та його організаційна структура. Учасники страхового ринку. Формування і розвиток страхового ринку в Україні.

Тема 14. Фінансовий ринок

Сутність фінансового ринку, його роль в мобілізації і розподілі фінансових ресурсів. Класифікація складових фінансових ринків. Види цінних паперів, які можуть випускатись і обертатись в Україні. Основні характеристики цінних паперів. Фондова біржа, організація й порядок роботи. Економічні передумови функціонування фінансового ринку в Україні. Правове регулювання фінансового ринку. Перспективи розвитку фінансового ринку в Україні.

Тема 15. Фінансовий менеджмент

Сутність фінансового менеджменту. Об'єкт і суб'єкт фінансового менеджменту. Мета, задачі та функції фінансового менеджменту. Складові елементи та основні напрями здійснення. Стратегія і тактика фінансового менеджменту. Механізм реалізації фінансового менеджменту

Тема 16. Міжнародні фінанси

Поняття, призначення та функції міжнародних фінансів. Валютне регулювання і валютні обмеження. Використання валютних надходжень. Валютний курс. Порядок встановлення і методологія обчислення валютного курсу національної грошової одиниці України. Митне регулювання зовнішньоекономічних відносин. Світовий фінансовий ринок. Державний контроль за здійсненням валютних операцій і своєчасним надходженням коштів. Міжнародні фінансові організації і міжнародні фінансові інституції.

Тема 17. Фінансова безпека держави

Поняття фінансової безпеки країни. Рівні фінансової безпеки. Зв'язок фінансової безпеки країни з ситуацією на міжнародних валютних і фондових ринках. Чинники, що впливають на фінансову безпеку держави. Критерії щодо формування і використання державного бюджету відповідно вимог фінансової безпеки. Монетарна політика. Поняття доларизації. Шляхи забезпечення фінансової безпеки держави.

Тема 18. Фінанси країн з розвинутою ринковою економікою

Державні фінанси в фінансовій системі країни. Наукові теорії щодо організації державних фінансів. Фінансова політика та встановлені правила. Державні фінанси в контексті перерозподілу. Бюджетна політика. Ступінь державної активності. Фінансування державної діяльності. Особливості функціонування фінансових систем США, Японії, Німеччини.

Тема 19. Фінанси Європейського Союзу

Європейський союз – мета утворення, функціонування та розвиток. Конвенція Європейського Союзу, основні положення. Джерела формування доходів бюджету ЄС. Фінансування з власних ресурсів. Видатки бюджету ЄС та напрями їх використання. Маастрихські критерії, їх склад. Фінансові санкції. Податкова політика в рамках Європейського Союзу. Валютна політика та її вплив на розвиток країн – членів ЄС. Роль ЄС у підтримці економічного розвитку країн – членів ЄС.

Дисципліна «Фінанси підприємств»

Тема 1. Основи фінансів підприємств

Поняття і сутність фінансів підприємств. Функції фінансів як внутрішня властивість і форма вияву їх сутності. Грошові доходи, грошові фонди, фінансові ресурси, капітал підприємств. Порядок формування фінансових ресурсів. Внутрішні і зовнішні джерела. Власні, позичені та залучені кошти. Зміст, завдання та організація фінансової роботи на підприємствах.

Тема 2. Організація грошових розрахунків підприємств

Форми безготівкових розрахунків. Розрахунки платіжними дорученнями, платіжними вимогами-дорученнями, акредитивами, векселями, чеками: порядок проведення розрахунків, схеми здійснення розрахунків, переваги та недоліки окремих форм розрахунків. Види банківських розрахунків, порядок їх відкриття, закриття та переоформлення.

Тема 3. Грошові надходження підприємств

Характеристика і склад грошових надходжень підприємств. Види грошових надходжень з внутрішніх та зовнішніх джерел. Характеристика та методи планування розміру виручки від реалізації продукції. Порядок визначення ціни на продукцію.

Тема 4. Формування і розподіл прибутку

Роль і місце прибутку в економіці підприємств. Формування прибутку підприємства. Методи планування прибутку. Собівартість продукції та її вплив на прибуток. Сутність і методика розрахунку показників рентабельності активів та рентабельності реалізації продукції. Розподіл прибутку підприємств, його зміст і економічне значення.

Тема 5. Оподаткування підприємств

Оподаткування прибутку підприємств. Непрямі податки та їх вплив на ціноутворюючу політику підприємств.

Тема 6. Обігові кошти

Сутність та склад оборотних активів. Показники стану і використання оборотних активів. Шляхи прискорення обертання оборотних активів. Джерела фінансування оборотних активів. Визначення розміру власних оборотних активів

Тема 7. Кредитування підприємств

Необхідність та сутність кредитування підприємств. Форми кредитів. Банківське кредитування підприємств. Види банківського кредиту та їх характеристика. Умови та порядок отримання банківського кредиту. Небанківське кредитування підприємств: комерційне, лізингове, державне, кредитування за рахунок коштів міжнародних фінансово-кредитних інститутів.

Тема 8. Фінансове забезпечення відтворення основних засобів

Сутність основних засобів та їх класифікація. Показники наявності, стану та ефективності використання основних засобів. Методи нарахування амортизації. Сутність і склад капітальних вкладень. Джерела фінансування капітальних вкладень.

Тема 9. Оцінювання фінансового стану підприємств

Інформаційне забезпечення оцінки фінансового стану підприємства. Показники бухгалтерської звітності, які використовуються для оцінки фінансового стану підприємства. Показники ліквідності та методика їх визначення. Сутність платоспроможності. Фактори, що впливають на платоспроможність підприємств. Методика їх визначення. Оцінка показників платоспроможності. Фінансова стійкість підприємства, її сутність. Система показників фінансової стійкості підприємства, методика її розрахунку і оцінки.

Тема 11. Фінансове планування на підприємствах

Зміст і завдання фінансового планування. Фінансове планування як процес визначення потреби підприємства у фінансових ресурсах.

Тема 12. Фінансова санація підприємств

Фінансова санація підприємств, її економічний зміст та порядок проведення. Економіко-правові аспекти санації та банкрутства підприємств. Порядок оголошення підприємства банкрутом. Санація шляхом реорганізації (реструктуризації). Оцінка загрози банкрутства на основі моделі Альтмана та моделі Спрингейта.

Дисципліна «Страховання»

Тема 1. Сутність, принципи і роль страхування

Сутність страхування, місце страхування в системі економічних категорій. Страхові фонди як матеріальна основа страхового захисту. Форми організації фондів страхового захисту. Самострахування, його джерела та межі доцільного застосування. Принципи страхування. Функції страхування.

Тема 2. Класифікація страхування

Класифікація страхування за об'єктами і за формами. Галузі, підгалузі та види страхування; характеристика форм страхування.

Тема 3. Страхові ризики та їх оцінка

Страховий тариф та його структура. Брутто-ставка і брутто-тариф. Нетто- ставка і нетто-тариф. Навантаження. Фахівці, що займаються обрахунком страхових тарифів. Страховий ризик і страховий випадок відповідно до законодавства. Чистий і спекулятивний ризик. Сутність і завдання актуарних розрахунків.

Тема 4. Страховий ринок

Суб'єкти страхового процесу. Основні фахівці, що приймають участь в проведенні страхування. Страхові посередники. Законодавчі вимоги до страхових посередників. Аквізитори, Аварійні комісари.

Тема 5. Страхова організація та державне регулювання страхової діяльності

Створення і державна реєстрація страхових компаній відповідно до законодавства. Вимоги до статутного капіталу страховиків. Вимоги до виду діяльності страховиків відповідно до законодавства. Діяльність нерезидентів на страховому ринку України. Правила страхування та законодавчі вимоги до них. Законодавчі вимоги до сплати страхових премій і здійснення страхових відшкодувань.

Тема 6. Особисте страхування

Страховання життя. Страхова сума і викупна сума в страхуванні життя. Страхові тарифи в страхуванні від нещасних випадків. Обов'язкове медичне страхування. Добровільне медичне страхування. Програми добровільного медичного страхування. Франшизи при проведенні добровільного медичного страхування. Обов'язкове страхування

від нещасних випадків на транспорті.

Тема 7. Майнове страхування

Об'єкт страхування. Страхова сума, сума збитку, сума страхового відшкодування. Системи відповідальності страховика (першого ризику, пропорційна, гранична). Страхування врожаю сільськогосподарських підприємств. Страхування фінансових і кредитних ризиків. Страхування автотранспорту. Страхування майна юридичних і фізичних осіб.

Тема 8. Страхування відповідальності

Зміст страхування відповідальності. Об'єкт та види страхування відповідальності. Страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів. Моторне (транспортне) страхове бюро України та його функції. Міжнародна система «Зелена картка».

Тема 9. Перестраховання і співстраховання

Необхідність і сутність перестраховання, стан і перспективи його розвитку. Суб'єкти перестраховання. Ринки перестраховання. Вимоги законодавства України щодо перестраховання ризиків. Методи перестраховання. Факультативне перестраховання. Облігаторне перестраховання. Перестрахові брокери.

Тема 10. Доходи, витрати і прибуток страховика

Склад доходів страховика. Склад витрат страховика. Формування прибутку від страхової діяльності.

Тема 11. Фінансова надійність страхової компанії

Зміст фінансової надійності страховика та складові, що її забезпечують. Зміст платоспроможності страховика та законодавчі вимоги щодо її забезпечення. Фактичний запас платоспроможності. Нормативний розрахунковий запас платоспроможності у компанії, що здійснюють ризикове страхування і страхування життя.

Дисципліна «Гроші та кредит»

Тема 1. Сутність та функції грошей

Походження грошей. Раціоналістична та еволюційна концепції походження грошей. Сутність грошей як економічної категорії. Якісні властивості грошей. Форми грошей та їх еволюція. Специфічний характер вартості грошей. Функції грошей, їх взаємозалежність.

Тема 2. Теорії грошей

Теорія грошей як складова економічної теорії та закономірності її розвитку. Абстрактний та прикладний напрям теорії грошей. Класична кількісна теорія. Неокласичний варіант кількісної теорії. Внесок Дж. М. Кейнса в розвиток кількісної теорії. Сучасний монетаризм як напрям розвитку кількісної теорії. Кейнсіансько-неокласичний синтез.

Тема 3. Грошовий оборот і грошова маса, що його обслуговує

Поняття грошового обороту як процесу руху грошей. Модель сукупного грошового обороту. Грошові потоки та їх взаємозв'язок у моделі грошового обороту. Структура грошового обороту. Маса грошей, що обслуговує грошовий оборот. Показники маси грошей. Швидкість обороту грошей. Закон кількості грошей необхідних для обігу.

Тема 4. Грошовий ринок

Суть грошового ринку: визначення, суб'єкти, об'єкти та його. Інституційна модель та структура грошового ринку. Механізм функціонування ринку грошей. Механізм функціонування ринку капіталів.

Тема 5. Механізм формування пропозиції грошей та монетарна політика

Загальна модель формування пропозиції грошей. Вимірники пропозиції грошей. Формування центральним банком грошової бази. Грошово-кредитний мультиплікатор та вплив банків на його рівень. Вплив стану державних фінансів на пропозицію грошей. Роль грошово-кредитної політики у формуванні пропозиції грошей інструменти впливу центрального банку на грошову базу і грошовий мультиплікатор

Тема 6. Роль грошей в ринковій економіці

Поняття ролі грошей, її відмінності від функції грошей. Концепція нейтральності грошей, причини її появи, сутність та методологічна неспроможність. Передавальний механізм впливу грошей на реальну економіку: поняття, структура, характеристика окремих каналів. Особливості передавального механізму в трансформаційній економіці України. Моделі впливу грошей на економіку в коротко- та довгострокових періодах. Еволюція ролі грошей в економіці України.

Тема 7. Грошові системи

Сутність грошової системи та її місце в економіці держави. Елементи грошової системи. Основні типи грошових систем та їх еволюція. Створення та розвиток грошової системи України. Державне регулювання грошового обороту як основне призначення грошової системи. Методи регулювання грошового обороту. Платіжні

системи та їх роль у регулюванні грошового обороту. Фіскально-бюджетна та грошово-кредитна політика в системі державного регулювання грошового обороту.

Тема 8. Інфляція та грошові реформи

Сутність, форми прояву та причини інфляції. Економічно-соціальні наслідки інфляції. Державне регулювання інфляції. Особливості інфляції в Україні. Сутність та види грошових реформ.

Тема 9. Валютний ринок та валютні системи

Сутність валюти, її види та сфера використання. Валютний ринок та операції на валютному ринку. Валютний курс: сутність, види, основи формування та чинники впливу. Режими курсоутворення. Валютні системи та валютна політика. Валютне регулювання, об'єкти та інструменти регулювання. Платіжний баланс і золотовалютні резерви. Світова та міжнародні валютні системи.

Тема 10. Сутність та функції кредиту

Необхідність та передумови формування кредитних відносин, економічні чинники необхідності кредиту. Сутність кредиту як економічної категорії. Еволюція кредиту в міру розвитку суспільних відносин. Зв'язок кредиту з іншими економічними категоріями. Стадії та закономірності руху кредиту. Принципи кредитування та їх практичне значення. Функції та роль кредиту в ринковій економіці.

Тема 11. Форми, види та роль кредиту

Класифікація кредиту. Основи виділення форм та видів кредиту, дискусії з цього питання. Характеристика окремих форм і видів кредиту. Економічні межі кредиту та необхідність їх дотримання. Роль кредиту в розвитку економіки. Теоретичні концепції кредиту.

Тема 12. Теоретичні основи процента

Економічна сутність процента. Основні вимірники процента. Теорія вибору портфеля. Теоретичні засади формування попиту на активи. Поведінка ринкових процентних ставок. Види банківських процентів та чинники, що впливають на їх рівень. Способи нарахування процентних ставок у банківській практиці. Функції та роль процента.

Тема 13. Фінансові посередники грошового ринку

Сутність, призначення та види фінансового посередництва. Економічні вигоди фінансового посередництва. Банки як провідні фінансові посередники, їх сутність та функції банків. Загальна характеристика небанківських фінансових посередників. Фінансове регулювання: необхідність, цілі та організаційна структура. Банківська система в механізмі фінансового регулювання. Принципи побудови банківської системи.

Тема 14. Теоретичні засади діяльності комерційних банків

Призначення та види комерційних банків, їх походження та розвиток. Банківська діяльність як галузь економіки, основи організації та регулювання. Банківництво як вид бізнесу. Банківські ризики, їх види та вплив на діяльність банків. Банківська паніка та її можливі наслідки. Стабільність та надійність банку, механізм їх забезпечення та роль у бізнесових успіхах. Міжнародне банківництво.

Тема 15. Центральні банки в системі монетарного управління та банківського регулювання

Призначення, роль та функції центральних банків. Організаційно-правовий статус центрального банку. Походження та розвиток центральних банків. Створення системи центральних банків. Становлення НБУ. Операції центрального банку: сутність та характеристика. Грошово-кредитна політика центрального банку: мета, цілі, інструменти реалізації. Місце центрального банку в системі регулювання і контролю за банківською діяльністю.

Тема 16. Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною

Світовий Банк та його структура. МВФ та його діяльність в Україні. Регіональні міжнародні кредитно-фінансові інституції. Європейський банк реконструкції та розвитку. Банк міжнародних розрахунків.

Дисципліна «Банківська система»

Тема 1. Становлення та розвиток банківської системи України

Сучасна банківська система України: особливості її побудови. Сутність та значення банківської системи в Україні, її завдання та функції. Центральний банк, його роль в економіці. Комерційний банк як елемент ринкової інфраструктури. Класифікація комерційних банків. Економічні методи регулювання взаємовідносин банківської системи.

Тема 2. Національний банк та його грошово-кредитні операції

Головне завдання Центрального банку країни. Економічний аспект незалежності Центрального банку. Національний банк та його функції. Цілі розробки та реалізації грошово-кредитної (монетарної) політики Національного банку України: стратегічні, проміжні та тактичні. Інструменти монетарної політики. Сутність політики відкритого ринку. Резервна функція Національного банку. Облікова (дисконтна) та ломбардна політика. Політика обов'язкових резервів. Емісія готівкових грошей як головна функція Національного банку України. Функції НБУ як

банку банків, фінансового обслуговування держави: зберігання централізованого золотовалютного запасу; нагляд і контроль. Дотримання банками обов'язкових нормативів і вимог, встановлених НБУ.

Тема 3. Створення комерційного банку та організація його діяльності

Сутність поняття «банк» Класифікація комерційних банків за рівнем капіталу, обсягом активних операцій, формою власності, організаційним устроєм, залежно від кола операцій, які виконує банк тощо. Порядок створення та державної реєстрації комерційного банку. Умови створення комерційних банків в Україні, організація та ліцензування їх діяльності. Філії та представництва комерційних банків, порядок їх відкриття, риси схожості та відмінності. Організаційний устрій банку. Економічні нормативи, які регулюють діяльність комерційних банків.

Тема 4. Формування ресурсів комерційного банку

Економічна характеристика ресурсів комерційного банку. Особливості формування власного капіталу. Принципи формування власного капіталу та його значення. Способи збільшення статутного капіталу комерційного банку. Функції власного капіталу банку. Вклади і депозити як головне джерело банківських ресурсів. Вклади на вимогу, порядок відкриття рахунків в банках. Строкові депозити. Вклади, які приймаються від населення. Випуск банками ощадних сертифікатів. Порядок формування процентної ставки за депозитами. Управління залученими коштами комерційного банку на мікро- та макрорівнях. Запозичення ресурсів на міжбанківському ринку. Порядок отримання кредитів від НБУ. Підтримка ліквідності банків з боку НБУ. Випуск облігацій комерційними банками. Управління запозиченими коштами комерційного банку на мікро- та макрорівнях.

Тема 5. Основи організації банківського кредитування

Класифікація банківських кредитів. Суб'єкти кредитних взаємовідносин. Форми кредитування банками і види позичкових рахунків. Принципи банківського кредитування. Етапи процесу кредитування. Характеристика кредитного договору. Плата за кредит та порядок її визначення. Фактори, які впливають на величину процентної ставки за кредит. Способи захисту від кредитного ризику. Оцінка кредитоспроможності позичальника. Форми забезпечення зобов'язань позичальника перед банком: застава, гарантія, цесія, страхування. Проблемні позички. Кредитний моніторинг в комерційному банку.

Тема 6. Операції банків з цінними паперами

Задачі комерційних банків на ринку цінних паперів. Робота банків з ОВДП. Операції «РЕПО». Операції банків з власними фінансовими продуктами. Робота з депозитними сертифікатами НБУ. Взаємозв'язок кредитних і інвестиційних операцій банків. Ризики, властиві інвестиційним операціям та шляхи їх зниження. Операції з цінними паперами в разі коли банк виступає інвестором. Операції банку на ринку цінних паперів, коли банк виступає в якості інфраструктурного учасника ринку. Посередницькі операції банку на ринку цінних паперів.

Тема 7. Операції банків з обслуговування платіжного обороту

Основи організації грошових розрахунків, їх види. Принципи проведення безготівкових розрахунків. Організація міжбанківських розрахунків. Форми безготівкових розрахунків: платіжне доручення, платіжна вимога-доручення, чек, акредитив; сфера використання; порядок проведення розрахункових операцій. Способи безготівкових розрахунків: попередня оплата, планові платежі, залік взаємовимог. Банківський контроль за здійсненням безготівкових розрахунків. Організація банками готівкових грошових розрахунків. Організація роботи кас банку. Характеристика документів, якими оформлюється порядок видачі та приймання грошей до кас банку. Касові обороти та їх прогнозування. Взаємозв'язок касових і емісійних операцій банку. Грошові перекази.

Тема 8. Операції банків з іноземною валютою

Склад та структура валютних операцій комерційних банків. Умови проведення банками валютних операцій. Проведення банками депозитних операцій в іноземній валюті. Відкриття та ведення валютних рахунків клієнтів. Види валютних курсів. Порядок організації роботи пунктів обміну валюти. Особливості валютного кредитування у сучасних умовах. Операції з банківськими металами. Управління валютними ризиками, методи їх страхування. Валютні ф'ючерси, свопи, опціони, арбітражні операції, форфетування. Фінансування та кредитування банком експортно-імпорتنих операцій своїх клієнтів: аванси під інкасо, акцептні кредитні лінії, облік векселів та чеків банком, фінансування по документарному акредитиву.

Тема 9. Послуги комерційних банків

Загальна характеристика та види банківських послуг. Посередницькі послуги банку. Гарантійні банківські послуги. Консультативні послуги. Види трастових операцій. Управління майном згідно з угодою. Класифікація і загальна характеристика інших операцій комерційного банку. Визначення вартості банківських послуг. Факторинг та форфейтинг. Сутність лізингової угоди. Оперативний лізинг. Фінансовий лізинг. Врахування та переврахування векселів. Кредити під заставу векселів. Авалування та акцептування векселів. Видача гарантій на забезпечення оплати векселів. Инкасування векселів. Доміциляція векселів. Зберігання банками векселів клієнтів.

C. LIST OF COMPETENCIES / ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Загальні компетентності (ЗК)	ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
	ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
	ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

	<p>ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК12. Здатність працювати автономно.</p>
Спеціальні (фахові) компетентності (ФК)	<p>СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.</p> <p>СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).</p> <p>СК04. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.</p> <p>СК06. Здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення для отримання та обробки даних у сфері фінансів, банківської справи та страхування.</p> <p>СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.</p>
Програмні результати навчання (ПРН)	<p>ПР06. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.</p> <p>ПР08. Застосовувати спеціалізовані інформаційні системи, сучасні фінансові технології та програмні продукти.</p> <p>ПР09. Формувати і аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію.</p> <p>ПР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.</p> <p>ПР14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.</p> <p>ПР15. Спілкуватись в усній та письмовій формі іноземною мовою у професійній діяльності.</p> <p>ПР17. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.</p> <p>ПР18. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.</p> <p>ПР19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.</p> <p>ПР21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.</p>

D. EXAM FORM / ФОРМА ПРОВЕДЕННЯ ВИПРОБУВАННЯ

Фахове випробування проводиться за допомогою тестової перевірки знань, що формують уміння (компетенції та результати навчання), зазначені в освітній програмі та освітньо-кваліфікаційній характеристиці бакалавра.

Фахове випробування проводиться в письмовій формі у відповідності з нормами чинного законодавства, Правилами прийому до Державного університету економіки і технологій та Положенням про організацію прийому на навчання до Державного університету економіки і технологій на рівень вищої освіти «магістр» у формі тестування за білетами. Для проведення вступного випробування створюється фахова атестаційна комісія. Білет вступного випробування містить 30 питань (по 10 питань кожного рівня складності). Час тестування - 3 астрономічні години (180 хвилин).

До участі у фаховому випробуванні допускається вступники, які дотрималися усіх норм і правил, передбачених чинним законодавством України, Правилами прийому до Державного університету економіки і технологій та Положенням про організацію прийому на навчання до Державного університету економіки і технологій на рівень вищої освіти «магістр».

E. BASIC LITERATURE (OBLIGATORY TEXTBOOKS) / ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА (ОБОВ'ЯЗКОВІ ПІДРУЧНИКИ)

1. Шкварчук Л.О. Вступ до фаху «Фінанси, банківська справа та страхування»: навчальний посібник. – Львів: Простір-М, 2019.-232 с.
2. Ярошевич Н.Б. Фінанси: Навчальний посібник / Н.Б. Ярошевич, І.Ю. Кондрат, М.В. Ливдар - Львів: Видавництво "Простір-М", 2018. -298с.
3. Фінанси для фінансистів [текст]: підручник / О.А.Шеремет, І.В.Дем'яненко, К.В.Багацька [та ін.] за заг. ред. Т.А. Говорушко.- К.: «Центр учбової літератури», 2013.- 612 с.
4. Фінанси підприємств. Аранчій В.І, Чумак В.Д., Бражнік Л.В. Полтава, РВ ПДАА, 2018- 350 с.
5. Фінанси підприємств: навч. посібник / за ред. Г. Я. Аніловської, І. Б. Висоцької. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 440 с
6. Фінанси підприємств: підручник / О.Б.Курило, Л.П.Бондаренко, О.И Вівчар, О.М.Чубка. — К.: Видавничий дім «Кондор», 2020. — 340 с.
7. Лютий І.О., Демиденко Л.М., Романюк М.В. та ін. / І.О. Лютий, Л.М. Димиденко, М.В. Романюк та ін.

Податкова система: навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 456 с.

8. Оподаткування суб'єктів підприємництва: презентаційний курс: навч. посіб. / [А.М. Поддєрьогін, О.М. Грицино, О.Є. Журавльова та ін.]; за аг. ред.. А.М. Поддєрьогіна. – К.: КНЕУ, 2014. – 365с.
9. Закон України «Про страхування» // Відомості Верховної Ради України. – 2001. - №18. – Ст.782
10. Закон України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» // Офіційний вісник України. – 2004. - №30. – Ст.2000
11. Страхування: Підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. С.С. Осадець. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2002. –599 с.
12. Сідельникова Л.П., Костіна Н.М. Податкова система Навчальний посібник. / Л.П. Сідельникова, Н.М. Костіна. - Київ Видавництво Ліра-К, 2013. - 604 с.
13. Волкова В. В., Волкова Н. І., Добровольський О. І. Навч.-метод. посібник для самостійної роботи студентів та контролю якості засвоєння навчального матеріалу з дисципліни «Банківська система». Вінниця: ДонПУ імені Василя Стуса. 2019. 168 с.
14. Стечишин Т. Б. Банківська справа: навчальний посібник / Т. Б. Стечишин, О. Л. Малахова. – Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 404 с.

F. COMPLEMENTARY LITERATURE / ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Фінанси для фінансистів [текст]: підручник / О.А. Шеремет, І.В. Дем'яненко, К.В.Багацька [та ін.] за заг. ред. Т.А.Говорушко. - К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 612 с.
2. Фінанси: курс для фінансистів. Підручник / За ред. д.е.н., проф. Буряка П.Ю., д.е.н. проф.Вихор О.Б. – К.: «Хай-Тек Прес», 2010. – 328 с.
3. Венгер В.В. Фінанси: навч. пос. [для студ. вищ. навч. закл.] / В.В. Венгер. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 432 с.
4. Бюджетна система: підруч. [В.В. Бабіченко, В.М. Опарін, С.М. Павлюк, В.М.Федосов, В.К.Хлівний та ін.]; за наук.ред. В.М.Федосова, С.І. Юрія. – К.: Центр учбов.літератури; Тернопіль: Екон. Думка, 2012. – 871с.
5. Непочатенко О.О. Фінанси підприємств [Текст]: Навч. посіб. / О. О. Непочатенко. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 328 с.
6. Слав'юк Р.А. Фінанси підприємств [Текст]: Підручник для студентів ВНЗ, слухачів факультетів післядипломної освіти/ Р.А. Слав'юк. – К., 2010. – 550 с.
7. Страхування: підручник / [Артюх Т.М., Бабко В.Л., Гаманкова О.О., Горянська С.В., Мних М.В. та ін.]; керівник авт. колективу і наук. ред. С. С. Осадець. [вид. 3-те]. – К.: КНЕУ, 2006. – 599 с.
8. Страхові послуги: [підручник] / [С.С. Осадець, Т.М. Артюх, О.О. Гаманкова та ін.]; Кер.авт.кол. й наук.ред. проф. С.С. Осадець і доц. Т.М.Артюх. – К.: КНЕУ, 2007. – 464 с.
9. Супрун А.А. Страхові послуги: [навчальний посібник] / Супрун А.А., Зайвенко Т.О. (Петрішина Т.О.). – Львів: «Магнолія 2006», 2009. – 248 с.
10. Колодізев О.М. Гроші і кредит [Текст]: підручник / О.М. Колодізев, В.Ф. Колесніченко. - К.: Знання, 2010. – 615 с.
11. Карчева Г.Т. Ефективність функціонування та перспективи розвитку банківської системи України / Ганна Тимофіївна Карчева ; НАН України, Ін-т екон. та прогнозів. – К., 2012. – 520 с.
12. Котковський В.С. Банківські операції [навч. посіб.] / В.С. Котковський, О.В. Неізнєвна – К.: Кондор, 2011. – 498 с.
13. Петрук О.М. Банківська справа [навчальний посібник] / О.М. Петрук; за ред. проф. Ф.Ф.Бутинця. – К. : Кондор, 2008. – 466 с.

G. PREREQUISITE AND POSTREQUISITE / ПРЕРЕКВІЗИТИ ТА ПОСТРЕКВІЗИТИ

Фахове випробування включає зміст таких нормативних/вибіркових освітніх компонент: Фінанси, Фінанси підприємств, Страхування, Гроші і кредит, Банківська система (150 тестів по 30 з кожної дисципліни), визначених рішенням кафедри фінансів, банківської справи та страхування (від 12.04.2022 року, протокол №13).

H. SCOPE AND TYPE / КІЛЬКІСТЬ ВІДВЕДЕНИХ ГОДИН ТА ФОРМА ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ

	Денна	Заочна
Консультація	2	2
Фахове випробування	3	3

I. CURRENT AND FINAL EVALUATION / ПОТОЧНЕ ТА ПІДСУМКОВЕ ОЦІНЮВАННЯ

Білет складається з 30 тестових завдань трьох рівнів складності та виконується протягом 3 астрономічних годин. Результати письмової роботи вступника оцінюються наступним чином:

- правильна відповідь на питання першого рівня складності – 0,5 балів;
- правильна відповідь на питання другого рівня складності – 0,8 балів;
- правильна відповідь на питання третього рівня складності – 1,0 бал.

J. ACADEMIC HONESTY/ АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Державний університет економіки і технологій очікує від здобувачів розуміння та підтримання високих стандартів академічної доброчесності. Приклади академічної недоброчесності включають такі: плагіат, зловживання інформацією із застарілих джерел мережі, порушення порядку проведення атестаційного екзамену, надання/отримання неправомірних переваг під час складання екзамену.

Вимоги щодо дотримання правил та процедур академічної доброчесності викладені у Положенні про академічну доброчесність ДУЕТ: https://www.duet.edu.ua/uploads/normbase/243/pol_AD.pdf, та Положенні про Комісію з питань етики та академічної доброчесності ДУЕТ: https://www.duet.edu.ua/uploads/normbase/243/pol_etika.pdf.

APPROVED / ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішенням кафедри фінансів, банківської справи та страхування Державного університету економіки і технологій - протокол №13 від 12.04.2022 року

Укладачі:

Васильчук І.П.
Волошанюк Н.В.
Ізмайлова Н.В.
Смирна О.В.
Супрун А.А.

ЗАТВЕРДЖЕНО:

Кафедрою фінансів, банківської справи та страхування
Протокол № 13 від 12 квітня 2022 року
В.о. завідувача кафедри

Марина САДОВЕНКО

Вченою радою
Державного університету економіки і технологій
Протокол № 13 від _28.04. 2022 року
В.о. ректора

А.В. Шайкан